

ІНВЕСТИЦІЇ: ПРАКТИКА ТА ДОСВІД

ISSN 2306-6814

9 772306 681405

Науково-практичний журнал

№24 грудень 2024

Головний редактор:

Ємельянов В.М.,
доктор наук з державного управління,
професор, заслужений діяч науки
і техніки України

Заступники головного редактора:

Антонова Л.В.,
кандидат економічних наук, доктор наук
з державного управління, професор
Нора Г.А.,
доктор економічних наук, професор

Відповідальні секретарі:

Штиршов О.М., кандидат наук з
державного управління, доцент
Тимофеев С.П., кандидат наук з
державного управління, доцент
Кучеренко Г.Б.

Члени редакційної колегії:

Abbas Mardani, Ph.D. in Philosophy Management (USA)
Бартош Гордецки, доктор політичних наук, професор факультету журналістики й політичних наук Університету імені Адама Міцкевича (м. Познань, Польща)
Беглиця В. П., кандидат економічних наук, доктор наук з державного управління, професор
Гармідер А. Д., доктор економічних наук, доцент
Гнат'єва Т. М., кандидат економічних наук, доцент
Гришова І. Ю., доктор економічних наук
Дацій О. І., доктор економічних наук
Денисенко М. П., доктор економічних наук, професор
Козловський С. В., доктор економічних наук, професор
Кравчук А. О., кандидат економічних наук, доцент
Кушнір С. О., кандидат економічних наук, професор
Лазарева О. В., доктор економічних наук, професор
Ніколюк О. В., доктор економічних наук, професор
Плеханов Д. О., кандидат економічних наук, доктор наук з державного управління, професор
Резнікова Н. В., доктор економічних наук, професор
Сазонець І. А., доктор економічних наук, професор
Сазонець О. М., доктор економічних наук, професор
Сорока С. В., доктор наук з державного управління, професор
Стоян О. Ю., кандидат економічних наук, доктор наук з державного управління, доцент
Тарасова Т. О., доктор економічних наук, професор
Чвортко Л. А., кандидат економічних наук, доцент
Яременко Л. М., к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування
Ярошевська О. В., доктор економічних наук, професор

ІНВЕСТИЦІЇ:

ПРАКТИКА ТА ДОСВІД

№ 24 грудень 2024 р.

Журнал засновано у січні 2002 року.
Виходить 2 рази на місяць

Журнал включено до переліку наукових фахових
видань України з питань

ЕКОНОМІКИ ТА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Категорія «Б»

(Наказ Міністерства освіти і науки України від
02.07.2020 № 886)

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 281, 292

ІНДЕКСАЦІЯ ВИДАННЯ В НАУКОМЕТРИЧНИХ БАЗАХ:

— Index Copernicus (IC);
— SIS;
— Google Scholar.

Свідоцтво КВ № 23727-13567ПП від 17.12.2018 року
ISSN 2306-6814

Передплатний індекс: 23892

Адреса редакції:

04112, м. Київ, вул. Дорогожицька, 18, к. 29

Поштова адреса:

04112, м. Київ, вул. Дорогожицька, 18, к. 29

Телефон: (044) 223-26-28, 458-10-73
(050) 382-06-63

E-mail: economy_2008@ukr.net
www.nayka.com.ua
www.investplan.com.ua

Засновники:

*Чорноморський національний університет
імені Петра Могили,
ТОВ "ДКС Центр"*
Видавець:
ТОВ "ДКС Центр"

Передрукування дозволяється лише за згодою
редакції.

Відповідальність за добір і викладення фактів несуть
автори. Редакція не завжди поділяє позицію авторів
публікацій.

За зміст та достовірність реклами несе
відповідальність рекламодавець.

Рекомендовано до друку Вченою Радою 17.12.24 р.
Підписано до друку 17.12.24 р.

Формат 60x84 1/8, Ум. друк. арк. 35.2.

Наклад — 1000 прим.

Папір крейдований, друк офсетний.

Замовлення № 1712/2.

Віддруковано у ТОВ «ДКС Центр»

м. Київ, пров. Куренівський, 17

Тел. (044) 537-14-34

© ІНВЕСТИЦІЇ: ПРАКТИКА ТА ДОСВІД, 2024

РОЗМІЩЕННЯ СТАТТІ

1. Вимоги щодо змісту наукової статті.

1.1. Високий науковий рівень статті.

1.2. Приймаються раніше не опубліковані наукові статті.

1.3. Автор несе відповідальність за оригінальність тексту статті (за плагіат відповідає автор).

1.4. Стаття повинна бути написана українською, російською або англійською мовою.

1.5. Автори опублікованих матеріалів несуть відповідальність за точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних назв, географічних назв та інших відомостей, а також за те, що в матеріалах не містяться дані, що не підлягають відкритій публікації.

1.6. Остаточне рішення про публікацію ухвалюється Редакційною колегією, яка також залишає за собою право на додаткове рецензування, редагування і відхилення статей.

2. Вимоги щодо оформлення наукової статті.

2.1. У статті з лівого боку має стояти індекс УДК (Регистр – «ВСЕ ПРОПИСНЫЕ»)

2.2. Ініціали та прізвище автора. Через кому після ПІБ зазначається науковий ступінь, вчене звання, посада, науковий заклад. (На мові статті, українською (якщо стаття не україномовна) та англійською мовою). ORCID ID.

2.3. Назва статті (Регистр – «Как в предложениях») мовою статті, українською (якщо стаття не україномовна) та англійською мовою.

2.4. Анотація.

2.4.1. Мовою статті (обсяг не менш як 100 слів).

2.4.2. Англійською мовою (обсяг не менш як 1800 знаків без пробілів).

2.4.3. У статті не українською мовою обов'язкова анотація українською мовою (обсяг не менш як 1800 знаків без пробілів).

2.5. Ключові слова (5–8 слів) мовою статті, українською (якщо стаття не україномовна) та англійською мовою.

2.6. Текст статті.

У статті повинні міститись (із виділенням у тексті) такі елементи:

— постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями;

— аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття;

— формулювання цілей статті (постановка завдання);

— виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових

результатів;

— висновки з проведеного дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі;

— список літератури;

— список літератури (References) в романському алфавіті.

Згідно з новими правилами, які враховують вимоги міжнародних систем цитування, автори статей повинні давати список літератури в двох варіантах: один мовою оригіналу і окремим блоком той же список літератури (References) в романському алфавіті (harvard reference system), повторюючи в ньому в тому ж порядку всі джерела літератури, незалежно від того, чи є серед них іноземні.

Для правильного оформлення, скористайтеся рекомендаціями <http://www.economy.in.ua/d/references.doc> або замовте цю послугу в редакції (див. анкету для автора).

3. Технічні вимоги до статті.

3.1. Обсяг рукопису — 20—35 тис. знаків, включаючи рисунки, таблиці.

3.2. Стаття повинна бути виконана у форматі А-4 текстового редактора Microsoft Word for Windows (шрифт – Times New Roman). Якщо стаття зроблена в редакторі Microsoft Word (версія 2007) і має розширенням .docx, обов'язково потрібно відправити додатково файли статті Perezberezeni u format .doc dla Microsoft Word (версія 97-2003) або .rtf. Назва файлу має відповідати прізвищу автора (наприклад: Іванов або Ivanov).

3.3. Кількість табличного матеріалу та ілюстрацій повинна бути доречною. Цифровий матеріал подається у таблиці, що має порядковий номер (наприклад, Таблиця 1.) і назву (друкується над таблицею посередині жирним шрифтом). Ілюстрації також потрібно нумерувати і вони повинні мати назви, які вказуються під кожною ілюстрацією (наприклад, Рис. 2. Переваги ефективної структуризації попиту).

3.4. Рисунки, виконані у MS Word, потрібно згрупувати; вони повинні бути єдиним графічним об'єктом. Для рисунків, зроблених у програмі Excel, потрібно додатково до статті відправити файл Excel (2003).

3.5. Формули виконуються за допомогою вбудованого редактора формул MS Equation і нумеруються з правого боку.

3.6. Посилання на літературу в тексті необхідно подавати в квадратних дужках, наприклад, [3, с. 35; 8, с. 56–59], в яких перша цифра вказує порядковий номер джерела в списку літератури, а друга – відповідну сторінку в цьому джерелі; одне джерело (зі сторінкою) відокремлюється від іншого крапкою з комою.

3.7. У статті не повинно бути переносу слів та макросів При наборі слід вимкнути автоматичний «м'який» перенос (заборонені «примусові» переноси – за допомогою дефісу). Абзаци позначати тільки клавішею «Enter», не застосовувати пробіли або табуляцію (клавіша «Tab»).

4. Матеріали, які потрібно подати до редакції.

4.1. Стаття, рисунки окремими файлами (якщо потрібно (див. пункт 3.4)).

4.2. Анкета (скачати на сайті).

4.3. Рецензія на статтю* (з підписом рецензента та печаткою):

— якщо автор або один із співавторів не має наукового ступеня (статті українською, російською або англійською мовами);

— якщо в статті один автор, який не має наукового ступеня доктора наук (статті англійською мовою).

Матеріали надсилати на електронну адресу economy_2008@ukr.net

* Рецензію та витяг редакція має право запросити у автора з науковим ступенем.

ІНВЕСТИЦІЇ: ПРАКТИКА ТА ДОСВІД

№ 24 грудень 2024 р.

У НОМЕРІ:

Економічна наука

Заруцька О. П., Качула С. В., Добровольська О. В., Сальникова Т. В.

Реалізація бюджетно-податкової політики в Україні в умовах нестабільності 7

Захарчук О. В., Самофалова М. О.

Розвиток сільськогосподарського машинобудування: минуле, сучасне та майбутнє 16

Ігнатенко М. М., Коцуф В. В., Пеньковський В. С.

Ефективність та напрями використання цифрових фінансових інструментів
у підприємницькій діяльності в Україні 22

Зверев В. П., Прокопович-Ткаченко Д. І., Саричев В. І., Хрушков Б. С., Бушков В. Г.

Цифрова економіка України: адаптивні моделі забезпечення безпеки в умовах зростання
гібридних кіберзагроз 28

Кононенко Ж. А., Кононець Н. В., Набасов Ю. В.

Економічна ефективність ІТ-технологій у агробізнесі 34

Кузнєцова Т. В., Банар О. В., Понедільчук Т. В., Черняєв О. С., Кузнєцов Є. С.

Європейські моделі правового регулювання підприємництва: інтеграція бізнес-аналітики, управлінського
консалтингу й інноваційних інформаційних технологій 40

Дергалюк Б. В., Лактіонова В. В.

Рейдерство як детермінанта інвестиційної непривабливості України: необхідність інвестицій
у захист бізнесу 48

Меліхова Т. О., Меліхов Є. В., Лисенко С. В.

Удосконалення документування обліку, оподаткування та контролю надходження
товарно-матеріальних цінностей для проведення якісного аналізу
господарської діяльності в системі управління бізнесом 54

Моголова А. Ю., Волошин І. С.

Вдосконалення рекламних кампаній в аспекті їх впливу на продажі комп'ютерної техніки 62

Зеленін Ю. М.

Методичні підходи до оцінки результативності ресурсної ефективності металургії 69

Коваль Н. І.

Біологічний актив як основа виробничого процесу у тваринництві: сутність, класифікація, управління 73

Коваль С. В.

Організація та нормативно-правове забезпечення обліку кредитних ресурсів аграрних підприємств 78

Козловський В. О.

Деякі аспекти функціонування виробничого менеджменту вітчизняних підприємств
в сучасних умовах 84

Козловський Є. В., Зарахівський О. Є., Ткаченко Т. І.

Концепція розумного міста як чинник успішного розвитку міського туризму 92

Пригодюк О. М.

Імідж в системі заходів інформаційного менеджменту підприємств ІТ-сфери України 97

Сокуренко П. І., Малащенко Ю. А., Лисиченко О. О., Богдан О. І.

Антикризове управління персоналом: ефективні стратегії та інструменти в умовах економічної
нестабільності 103

Тімченко О. А., Правдюк М. В.

Аудит якості персоналу у бізнесі 109

Уракін М. Г.

Формування політики державних запозичень для сталого відновлення та інвестиційного розвитку
національної економіки 115

Цвях О. М.

Фіскально-кредитний механізм економічного стимулювання облаштування самозаліснених земель,
заліснення малопродуктивних угідь та неугідь: загальнонаціональний
та місцевий рівень становлення 125

Максименко І. Я., Курочка А. С.

Особливості проведення внутрішнього аудиту розрахунків за виплатами працівникам 133

УДК 631.1

Н. І. Коваль,
к. е. н., доцент, доцент кафедри аграрного менеджменту та маркетингу,
Вінницький національний аграрний університет, м. Вінниця, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2877-4302>

DOI: 10.32702/2306-6814.2024.24.73

БІОЛОГІЧНИЙ АКТИВ ЯК ОСНОВА ВИРОБНИЧОГО ПРОЦЕСУ У ТВАРИННИЦТВІ: СУТНІСТЬ, КЛАСИФІКАЦІЯ, УПРАВЛІННЯ

N. Koval,
PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Agrarian Management
and Marketing, Vinnytsia National Agrarian University University, Vinnytsia, Ukraine

BIOLOGICAL ASSET AS THE BASIS OF THE PRODUCTION PROCESS IN LIVESTOCK: ESSENCE, CLASSIFICATION, MANAGEMENT

У статті досліджено сутність та особливості класифікації біологічних активів як основи виробничого процесу у тваринництві. Зазначено, що найважливішим чинником рівня соціального життя населення є рівень забезпечення його продовольством. Відповідно за останні період часу спостерігається значне скорочення поголів'я великої рогатої худоби в Україні. Одним із основних завдань тваринницьких галузей є забезпечення населення продуктами харчування, а промисловості сировиною. Економіка країни й добробут населення значною мірою залежать від розвитку тваринництва. Встановлено, що визначення біологічних активів впливає на необхідність розкриття певних термінів, що використовуються під час систематизації інформації на підприємстві. Проведено систематизацію особливостей організації процесу управління біологічними активами для сільськогосподарських підприємств.

Проведено систематизацію класифікаційних характеристик біологічних активів для цілей управлінського процесу для сільськогосподарських підприємств. Досліджено специфіку термінологічного апарату щодо розкриття змісту біологічних активів, терміни, що використовуються: біологічні перетворення, сільськогосподарська продукція, додаткові біологічні активи.

Зазначено, що діяльність сільськогосподарських підприємств пов'язана не лише з виробництвом сільськогосподарської продукції, але одним із визначальних завдань є визначення, контроль та система управління витратами. Витрати можуть виникати і в сфері допоміжного, підсобного та обслуговуючого виробництва, в процесі переробки, а також обміну, безоплатної передачі активів тощо. Тому, важливим питанням в діяльності підприємств є система управління витратами.

Визначено, що політична ситуація та глобалізація економіки, прагнення аграрного сектору України досягти приросту виробництва продукції тваринництва зумовлюють додаткову потребу посилення нормативного, фінансового, інформаційного забезпечення управління, державного та виробничого контролю за біологічними активами їх біологічним перетворенням, визнанням, оцінкою та витратами які виникають.

The article examines the essence and features of the classification of biological assets as the basis of the production process in animal husbandry. It is noted that the most important factor in the level of social life of the population is the level of its food supply. Accordingly, in recent years, there has been a significant reduction in the number of cattle in Ukraine. One of the main tasks of the livestock industry is to provide the population with food products, and the industry with raw materials. The country's economy and the well-being of the population largely depend on the development of animal husbandry. It has been established that the definition of biological assets affects the need to disclose certain terms used during the systematization of information at the enterprise. The features of the organization of the process of managing biological assets for agricultural enterprises have been systematized.

The classification characteristics of biological assets have been systematized for the purposes of the management process for agricultural enterprises. The specifics of the terminological apparatus for disclosing the content of biological assets have been studied, the terms used: biological transformations, agricultural products, additional biological assets.

It is noted that the activities of agricultural enterprises are not only related to the production of agricultural products, but one of the defining tasks is the definition, control and cost management system. Costs can also arise in the field of auxiliary, subsidiary and service production, in the process of processing, as well as exchange, free transfer of assets, etc. Therefore, an important issue in the activities of enterprises is the cost management system.

It is determined that the political situation and globalization of the economy, the desire of the agricultural sector of Ukraine to achieve an increase in the production of livestock products cause an additional need to strengthen the regulatory, financial, information support for management, state and production control over biological assets, their biological transformation, recognition, assessment and costs that arise.

Ключові слова: тваринництво; біологічні активи; управління, сільськогосподарська продукція; класифікаційні ознаки.

Key words: animal husbandry; biological assets; management, agricultural products; classification features.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Українське тваринництво, незважаючи на всі виклики, залишається однією з ключових галузей агропромислового комплексу країни. Однак у 2024 році галузь продовжує стикатися зі значними труднощами через повномасштабну війну проти України, що триває, ворожі обстріли, а відтак і зростання цін на корми й енергоносії. Це суттєво впливає на обсяги виробництва м'яса, особливо червоного.

Одним із основних завдань тваринницьких галузей є забезпечення населення продуктами харчування, а промисловості сировиною. Економіка країни й добробут населення значною мірою залежать від розвитку тваринництва [1; 8].

З метою організації ефективного управління, оцінки, документування, планування, аналізу виробничих процесів у тваринництві, слід особливо увагу приділити такому поняттю, як біологічний актив.

Технологія виробництва продукції тваринництва розглядається як комплекс виробничих процесів і операцій, спрямованих на одержання великої кількості й високої якості продукції. Але досить важливим та актуальним є правильне визначення, розрахунок, система-

тизація та визнання результатів виробничих процесів у тваринництві, особливо під час воєнного стану.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

На сучасному, кризовому етапі життєдіяльності нашої держави, гарантом продовольчої безпеки та стабільності народногосподарського комплексу України, дієвим важелем на внутрішньому і зовнішньому ринках є подальший розвиток тваринництва. Галузь тваринництва займає важливе місце в аграрному комплексі економіки України [1; 6].

Слід зазначити, що тваринництво — комплекс взаємопов'язаних галузей сільського господарства, що займається розведенням і використанням сільськогосподарських тварин.

Відповідно до нормативно-правових документів, якими регламентується визнання та оцінка результатів перетворення сільськогосподарських тварини, вони визнаються біологічними активами.

Відповідно до НП(С)БО 30, біологічний актив — тварина або рослина, яка в процесі біологічних перетворень здатна давати сільськогосподарську продукцію

або додаткові біологічні активи, а також приносити в інший спосіб економічні вигоди. Прикладами біологічних активів у тваринництві є велика рогата худоба, свині, вівці кури, риба тощо. Прикладами сільськогосподарської продукції у тваринництві відповідно є молоко, вовна, мед, приріст живої маси тварин тощо. Додатковими біологічними активами у тваринництві є приплід тварин тощо [4].

Актуальним є детальне дослідження сутності, класифікації та складових управління біологічними активами як основи виробничого процесу у тваринництві.

У дослідженнях авторів Подолянчук О.А., Коваль Н.І., Іщенко Я.П. та Гудзенко Н.М. розкрито питання сутності, класифікації та оцінки біологічних активів для цілей облікового процесу [3; 5].

Авторами Бусенко О.Т., Столюк В.Д., Штомпель В.М. розкрито питання розведення та живлення основних видів сільськогосподарських тварин [2].

Основним проблемам розвитку та функціонування тваринницької галузі в Україні присвячені ряд наукових досліджень вітчизняних вчених: Калетніка Г.М., Бойка В.І., Саблука П.Т., Мазуренка О.В., Трончука С.І. та інших. Але питання сутності, класифікації та особливостей управління біологічними активами як основи виробничого процесу у тваринництві потребує наукового обґрунтування і подальших досліджень.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є систематизація понятійних характеристик сутності, класифікації та управління біологічними активами як основи виробничого процесу у тваринництві.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Економічна й політична стабільність держави та матеріальний добробут громадян значною мірою залежать

Таблиця 1. Зміст термінологічного апарату щодо розкриття змісту біологічних активів

Термін, що використовується	Характеристика
Біологічні перетворення	процес якісних і кількісних змін біологічних активів
Сільськогосподарська продукція	актив, одержаний у результаті відокремлення від біологічного активу, призначений для продажу, переробки або внутрішньогосподарського споживання
Додаткові біологічні активи	біологічні активи, одержані в процесі біологічних перетворень

Джерело: [5].

від успішної роботи аграрного сектора України. Найважливішим чинником рівня соціального життя населення є рівень забезпечення його продовольством.

Останніми роками є тенденція скорочення поголів'я великої рогатої худоби в Україні. Так, за квітень цього року воно скоротилося на 7% порівняно з квітнем попереднього року, і зараз налічує приблизно 2,8 мільйона голів. Це безпосередньо позначилося на обсягах виробництва м'яса: за 7 місяців 2024 року виробництво яловичини скоротилося на 3%, до 102 тисяч тонн. Особливо постраждали малі та середні фермерські господарства, які відчувають дефіцит фінансових ресурсів та доступу до нових ринків [8].

Щодо свинини, то тут ситуація значно краща. Незважаючи на складнощі, промислове виробництво свинини в Україні зросло. За п'ять місяців 2024 року на 9% більше, ніж за аналогічний період 2023 року. Експорт перевищує імпорт щонайменше в 1,5 рази.

Слід зазначити, що Україна продовжує залишатися активним учасником міжнародних ринків червоного м'яса. Основними напрямками українського експорту в ЄС залишаються Польща, Німеччина, Італія та Іспанія. Разом із тим, на ринку ЄС українські виробники стикаються зі значними нетарифними бар'єрами, пов'язаними із суворими стандартами якості та безпеки харчової продукції [8].

Рис. 1. Особливості організації процесу управління біологічними активами

Джерело: сформовано автором за [3; 5].

Рис. 2. Класифікація біологічних активів для цілей управлінського процесу

Джерело: [3; 5].

Визначення біологічних активів впливає на необхідність розкриття певних термінів, що використовуються під час систематизації інформації на підприємстві, таблиця 1. Тобто, біологічні активи — це живі організми (тварини та рослини), які вирощуються підприємством і під впливом біологічних трансформацій забезпечують отримання сільськогосподарської продукції або утримуються ним з метою отримання інших вигід.

У зв'язку з війною сільськогосподарські підприємства зазнають значних втрат через руйнування виробничих потужностей; внаслідок фактичної зупинки інвестиційних проєктів через надвисокі інвестиційні ризики; внаслідок скорочення працездатного населення, яке вимушено покинуло Україну, або мобілізоване чи загинуло внаслідок воєнних дій; через зруйновану транспортну інфраструктуру, частково заблоковані порти, запроваджені обмеження на транскордонні валютні [7].

Виходячи з критеріїв визнання, підприємства, діяльність яких спрямована на отримання продукції рослинного та тваринного походження з джерел, управління якими не здійснюється, наприклад господарства, що здійснюють морську і річкову риболовлю, не визнають, а відповідно і не ведуть облік активів, від яких отримують таку продукцію (риба у морі чи річці) [3; 5]. Розглянемо визначення, які потребують деталізації, оскільки з біологічними активами безпосередньо пов'язаний процес управління ними, рисунок 1.

Водночас господарства, діяльність яких спрямована на розведення (вирощування та вилов) риби у штучних та природних водоймах (ставки, озера), мають забезпечити контроль та формування відповідних документів для відображення як біологічного активу [5; 6].

Залежно від виду господарської діяльності біологічні активи поділяються на [3; 5]:

— сільськогосподарські біологічні активи — ті, які здатні давати сільськогосподарську продукцію або додаткові біологічні активи. Які призначені для продажу або використання у сільськогосподарській діяльності.

Сільськогосподарською є діяльність, що спрямована на управління біологічними перетвореннями з метою отримання сільськогосподарської продукції або додаткових біологічних активів [5].

— інші біологічні активи, непов'язані із сільськогосподарською діяльністю, визначаються: запасами, коли вони не використовуються в сільськогосподарській діяльності та утримуються для продажу або напрямки їх використання не визначено; основними засобами, якщо вони використовуються в іншій діяльності, ніж

сільськогосподарська та очікуваний строк їх використання більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік);

— інші біологічні активи, пов'язані із сільськогосподарською діяльністю, визначаються як плодоносні рослини — довгострокові біологічні активи, які використовуються під час виробництва сільськогосподарської продукції та систематично надають сільськогосподарську продукцію або додаткові біологічні активи (виноградники і сади) [5; 6].

Відповідно до вимог діючого законодавства, в основі класифікації біологічних активів можна виокремити основні ознаки, рисунок 2:

— вид господарської діяльності (сільськогосподарські та інші);

— галузь аграрного виробництва (рослинництво і тваринництво);

— періодом надання економічних вигід (довгострокові, поточні, незрілі);

— метод оцінки (оцінені за справедливою вартістю та оцінені за первісною вартістю) [3; 5].

За періодом надання економічних вигід [4]:

— довгострокові — біологічні активи, здатні давати сільськогосподарську продукцію або додаткові біологічні активи, приносити в інший спосіб економічні вигоди протягом періоду, що перевищує 12 місяців, а також тварини на вирощуванні та відгодівлі;

— поточні — біологічні активи, здатні давати сільськогосподарську продукцію або додаткові біологічні активи, приносити в інший спосіб економічні вигоди протягом періоду, що не перевищує 12 місяців, а також тварини на вирощуванні та відгодівлі;

— незрілі — біологічні активи, операційний цикл створення яких перевищує 12 місяців, які у звітному періоді ще не здатні давати сільськогосподарську продукцію та додаткові біологічні активи визначеної якості, зокрема, багаторічні насадження (ягідники тощо), що не досягли пори плодоношення.

За результатами дослідження слід зауважити, що галузь тваринництва зазнає спаду і перебуває в затьмуні кризі. На нашу думку, система чинників, що стримують розвиток галузі тваринництва, є складною і включає технологічні, екологічні, економічні, соціальні та політичні складові.

Є очевидним, що для виробництва будь — якого виду продукції слід здійснити певні витрати, які ототожнюються з використанням товарно — матеріальних цінностей та затрат уречевленої праці. З практики господарської діяльності існує декілька теорій класифікації

виробничих та невиробничих витрат в аграрному виробництві.

Діяльність сільськогосподарських підприємств пов'язана не лише з виробництвом сільськогосподарської продукції, але одним із визначальних завдань є визначення, контроль та система управління витратами. Витрати можуть виникати і в сфері допоміжного, підсобного та обслуговуючого виробництва, в процесі переробки, а також обміну, безоплатної передачі активів тощо. Тому, важливим питанням в діяльності підприємств є система управління витратами [4; 6].

Внаслідок повномасштабної агресії РФ сільське господарство України зазнало прямих збитків на понад 10 млрд доларів. Виробнича та логістична інфраструктура сільського господарства в багатьох місцях значною мірою пошкоджена, доступ до засобів і ресурсів виробництва ускладнено, наявність робочої сили обмежено, а військові дії тривають, часто на території окремих агробізнесів. Страждають люди, але і тварини так само стають жертвами війни. За попередніми оцінками, під час війни вже втрачено 20—25% поголів'я великої рогатої худоби, свиней і птиці. Проте, незважаючи на деякі позитивні зрушення в розвитку агропромислового комплексу, тваринництво має вирішувати багато проблем. Це, наприклад, недосконала кормова база, яка у багатьох випадках виступає як неякісна продукція, непостійна державна підтримка фермерів, непередбачувана диспаритетна цінова політика, потенціал невикористаного експорту та частки ринку, через дефіцит тваринницької продукції. Усе це негативно вплинуло на галузь, особливо на її здатність залучати інвестиції [8].

ВИСНОВКИ

Отже, за результатами дослідження встановлено, що політична ситуація та глобалізація економіки, прагнення аграрного сектору України досягти приросту виробництва продукції тваринництва зумовлюють додаткову потребу посилення нормативного, фінансового, інформаційного забезпечення управління, державного та виробничого контролю за біологічними активами їх біологічним перетворенням, визнанням, оцінкою та витратами які виникають. Сільськогосподарська діяльність зумовлює використання "специфічних" об'єктів, яких не має жодна галузь народного господарства, тому дослідження проблематики біологічних активів як основи виробничого процесу у тваринництві є досить важливим та актуальним для цілей ефективного управління сільськогосподарського підприємства.

Література:

1. Алескерова Ю. В., Радченко О. Д., Тодосійчук В. Л. Кредитні аспекти державної підтримки розвитку аграрного сектору України. Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2018. № 11 (39). С. 84—94.
2. Бусенко О. Т. та ін. Технологія виробництва продукції тваринництва: Підручник. О. Т. Бусенко, В. Д. Столюк, М. В. Штомпель та ін.; За ред. О. Т. Бусенка. К.: Аграрна освіта, 2001. — 432 с.

3. Іщенко Я. П., Подолянчук О. А., Коваль Н. І. Фінансовий облік I: підручник. Вінниця: ФОП Кушнір Ю. В. 2020. 496 с.

4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 "Біологічні активи": Наказ Міністерства фінансів України від 18.11.2005 р. № 790. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05#Text> (дата звернення: 08.12.2024).

5. Подолянчук О. А., Коваль Н. І., Гудзенко Н. М. Облік в фермерських господарствах: навчальний посібник. Київ: "Центр учбової літератури", 2019. 374 с.

6. Подолянчук О. А. Облікове забезпечення системи управління витратами галузі тваринництва. Агросвіт. 2024. № 13. С. 76—83.

7. Світлична А. В., Дем'яненко Н. В., Гаряга Р. О., Вишар О. Ю., Мурлян М. В. Діяльність сільськогосподарських підприємств України під час воєнного стану. Агросвіт. 2023. № 19. С. 68—73.

8. Стан тваринництва та перспективи експорту м'яса в 2024 році: в УСПП провели експертні обговорення. Об'єднання організацій роботодавців України. 2024. URL: <https://ooru.org.ua/media/news/stan-tvarynytsstva-ta-perspektyvy-eksportu-miasa-v-2024-rotsi-v-uspp-provely-ekspertni-obhovorennia> (дата звернення: 05.12.2024).

References:

1. Aleskerova, Yu.V. Radchenko, O.D. and Todosiychuk, V.L. (2018), "Credit aspects of state support for the development of the agricultural sector of Ukraine", *Ekonomika, finansy, menedzhment: aktual'ni pytannia nauky i praktyky*, vol. 11 (39), pp. 84—94.
2. Busenko, O.T. Stoliuk, V.D. and Shtompel', M.V. (2001), *Tekhnolohiia vyrobnytstva produktsii tvarynytsstva* [Technology of production of livestock products], *Ahrarna osvita*, Kyiv, Ukraine.
3. Ishchenko, Ya.P. Podolyanchuk, O.A. and Koval', N.I. (2020) *Finansovyy oblik I* [Financial Accounting I], FOP Kushnir Yu.V., Vinnytsya, Ukraine.
4. Ministry of Finance of Ukraine (2005), Order "National accounting regulation (standard) 30 "Biological assets"", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05#Text> (Accessed 08.12.2024).
5. Podolyanchuk, O.A. Koval', N.I. and Hudzenko, N.M. (2019), *Oblik v fermers'kykh hospodarstvakh* [Accounting in farms], *Tsentr uchbovoyi literatury*, Kyiv, Ukraine.
6. Podolanchuk, O.A. (2024), "Accounting support of the cost management system of the animal", *Ahrosvit*, vol. 13, pp. 76—83.
7. Svitlychna, A.V. Dem'ianenko, N.V. Hariaha, R.O. Vyshar, O.Yu. and Murlian M.V. (2023), "Activities of agricultural enterprises of Ukraine during martial law", *Ahrosvit*, vol. 19, pp. 68—73.
8. Ob'iednannia orhanizatsij robotodavtsiv (2024), "State of livestock farming and prospects for meat exports in 2024: expert discussions were held at the Union of Ukrainian Chambers of Livestock", available at: <https://ooru.org.ua/media/news/stan-tvarynytsstva-ta-perspektyvy-eksportu-miasa-v-2024-rotsi-v-uspp-provely-ekspertni-obhovorennia> (Accessed 05.12.2024).

Стаття надійшла до редакції 09.12.2024 р.